

Методочні рекомендації щодо принципів академічної доброчесності для викладачів коледжу

Підготувала методист коледжу Шипіш Л. Я.

Поняття академічної добročесності

Відповідно до Статті 42 Закону України «Про освіту»

Академічна добročесність — це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

ЧЕСНІСТЬ

ДОВІРА

СМІЛИВІСТЬ

ПОВАГА

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ
це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

СПРАВЕДЛИВІСТЬ

Компетентності викладача для ефективного навчання академічному письму

- *розуміти спільне і відмінне між поняттями «плагіат» (стаття 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права») і «академічний плагіат» (стаття 42 Закону України «Про освіту»)*
- *розуміти, що академічний плагіат — це феномен, інтерпретація якого залежить від академічних традицій та культурного контексту;*
- *знати про основні причини студентського академічного плагіату;*

Компетентності викладача для ефективного навчання академічному письму

- *знати про уявлення студентів про академічний плагіат і про освітні потреби студентів;*
- *уміти планувати і проводити навчальні заходи, які ефективно допомагають студентам уникати плагіату*
- *знати, як складати завдання й екзаменаційні білети, щоб завдання не орієнтували студентів плагіатити*
- *уміти виявляти випадки плагіату в текстах студентів.*

Компетентності із академічної доброчесності, що їх має набути студент

- діяти у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики;
- самостійно виконувати навчальні завдання;
- коректно покликатися на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей;
- усвідомлювати значущість норм академічної доброчесності, оцінювати приклади людської поведінки відповідно до цих;
- оцінювати приклади людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності;
- давати моральну оцінку власним вчинкам, співвідносити їх із моральними та професійними нормами.

Прийоми навчання студентів належному академічному письму

- пояснювати пов'язані із письмовим завданням вимоги, а також сутність, особливості та причини неприпустимості академічного плагіату якомога раніше, на початку кожної дисципліни;
- пояснювати студентам цінність набуття нових знань, академічні норми, яких необхідно дотримуватися, чому вони важливі, що таке академічна доброчесність, які її цінності, чому вона слугує, як студенти своїми діями можуть долучитися до її розбудови;
- надавати студентам зрозумілу інформацію про правила академічного письма;
- прописувати у програмі курсу політику щодо академічного плагіату;
- формулювати завдання в такий спосіб, аби їх не можна було сплагіатити (аналітичне, а не відтворювальне формулювання завдання; висока конкретизованість завдання; опрацювання конкретних джерел і даних);

- **вимоги до письмових робіт (обсяг, стиль цитування, допустима кількість цитат, правила оформлення та ін.) мають бути чітко прописані у методичних матеріалах для студентів;**
- **розробляти нестандартні, творчі завдання, оновлювати їх щорічно;**
- **давати студентам приклади готових робіт;**
- **обговорювати зі студентами приклади якісного та неякісного академічного письма;**
- **упродовж роботи студента над текстом проводити одну проміжну перевірку чорнового варіанту письмової роботи, надавати відгук і рекомендації до тексту: «Зробіть процес видимим!» (Jude Carroll), або структурувати виконання роботи у часі із проміжними перевірками кожного етапу її підготовки;**
- **студенти можуть рецензувати роботи один одного: надавати їм для цього критерії оцінки.**

Знання й навички академічного письма, які повинні опанувати студенти:

- **шукати, обирати й оцінювати якість джерел;**
- **робити нотатки, завжди вказуючи джерело;**
- **виділяти головні думки в тексті;**
- **підсумовувати текст та ідеї;**
- **перепарафразувати чужі думки своїми словами стисло, детально, без зміни змісту цих думок;**
- **правильно описувати посилання на джерело;**
- **правильно цитувати;**
- **знати про форми академічного плагіату і про шляхи запобігання йому;**
- **формулювати і чітко висловлювати власні думки;**
- **знати структуру академічного тексту;**
- **вміти виокремити текст цитат у власному тексті;**
- **володіти іноземними мовами, передусім англійською.**

“Основи академічного письма”

- Для допомоги у викладанні академічного письма, в рамках Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні розроблені методичні рекомендації та програма курсу «Основи академічного письма». Цей курс можна впроваджувати у навчальні програми як повністю, так і окремими модулями в рамках викладання профільних дисциплін. Програма курсу поширюється вільно, її можна завантажити з інтернет-сторінки:

<http://www.saiup.org.ua/resursy/osnovy-akademichnogo-pysma-metodychni-rekomendatsiyi-ta-programa-kursu/>.

Академічна доброчесність викладачів передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;**
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;**
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;**
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;**
- об'єктивне оцінювання результатів навчання»**

Створення атмосфери академічної доброчесності

- курси підвищення кваліфікації викладачів з питань академічної доброчесності, які можуть зараховуватися як частина планових заходів із підвищення кваліфікації;
- самоосвіта викладачів із наступним контролем результатів навчання;
- лекції, презентації, тренінги, семінари із запрошенням авторитетних фахівців;
- обмін досвідом та ін.

Основні види порушень академічної доброчесності

Академічний плагіат:

- плагіат фрагментів письмових робіт та повних текстів;
- плагіат ідей, даних, моделей, ілюстрацій тощо;
- відсутність належних посилань за відсутності привласнення авторства;
- помилки цитування.

Самоплагіат:

- **дуплікація публікацій — публікація однієї і тієї самої наукової роботи (цілком або з несуттєвими змінами) в декількох виданнях, а також повторна публікація (цілком або з несуттєвими змінами) раніше оприлюднених статей, монографій, інших наукових робіт як нових наукових робіт;**
- **дуплікація наукових результатів — публікація повністю чи частково одних і тих самих наукових результатів у різних статтях, монографіях, інших наукових працях як нових результатів, які публікуються вперше;**
- **подання у звітах із виконання різних наукових проектів тих самих результатів як таких, що отримані при виконанні відповідного проекту;**
- **повторне подання здобувачами освіти письмових робіт, які вже подавалися як звітність із інших дисциплін, без дозволу викладача;**
- **агрегування чи доповнення даних — суміщення раніше опублікованих і нових даних без їх поділу з відповідними посиланнями на попередню публікацію;**
- **повторний аналіз раніше опублікованих даних без посилання на попередню публікацію цих даних та раніше виконаного їх аналізу.**

Фабрикація

- **наведення у письмових роботах здобувачів та в наукових роботах вигаданих чи неперевірених даних, зокрема статистичних даних, результатів експериментів, розрахунків чи емпіричних досліджень, фотографій, аудіо- та відеоматеріалів тощо;**
- **посилання на вигадані джерела інформації або навмисне посилання не на справжнє джерело;**
- **приписування іншим особам текстів, думок чи ідей, яких вони не висловлювали чи не публікували.**

Фальсифікація

- **необґрунтоване корегування результатів власних наукових досліджень чи виконання навчальних завдань (таке, що не базується на повторних чи додаткових дослідженнях, вимірюваннях або розрахунках, виправленні виявлених помилок тощо);**
- **наведення у письмових роботах здобувачів та в наукових роботах свідомо змінених літературних даних та даних, отриманих із інших джерел; зокрема, статистичних даних, результатів експериментів, розрахунків чи емпіричних досліджень, фотографій, аудіо- та відеоматеріалів тощо без належного обґрунтування причин і зазначення методики їх корегування;**
- **наведення неповної або викривленої інформації про апробацію результатів досліджень та розробок.**

Обман:

- **включення до співавторів наукових публікацій осіб, що не брали кваліфікованої участі в їх підготовці;**
- **невключення до співавторів наукових публікацій осіб, що брали кваліфіковану участі в їх підготовці;**
- **подання як результатів власної праці робіт, виконаних на замовлення іншими особами, або робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання;**
- **здавання або представлення різними особами робіт з однаковим змістом як результату власної навчальної діяльності;**
- **написання чужих варіантів завдань на контрольних заходах;**

- **використання системи прихованих сигналів (звукових, жестових та ін.) при виконанні групових контрольних заходів з однаковими варіантами;**
- **несамостійне виконання завдань у випадках, коли не дозволяється отримання допомоги, або не зазначення інформації про отриману допомогу, консультації, співпрацю;**
- **проходження процедур контролю знань підставними особами;**
- **симуляція погіршення стану здоров'я, хвороби з метою уникнення контрольних заходів;**
- **надання відгуків або рецензій на наукові або навчальні роботи без належного проведення їх експертизи.**

Необ'єктивне оцінювання:

- **свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти;**
- **невчасне повідомлення здобувачів освіти про систему оцінювання результатів навчання;**
- **застосування системи оцінювання, що не відповідає декларованим цілям та завданням теми, дисципліни, практики, освітньої програми тощо;**
- **відсутність об'єктивних критеріїв оцінювання.**

***Відповідальність за порушення академічної
добročесності педагогічних працівників
(ч. 5 ст. 42 Закону України «Про освіту»)***

- **відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;**
- **позбавлення присудженого наукового (освітньо-творчого) ступеня чи присвоєного вченого звання;**
- **відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;**
- **позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.**

***Відповідальність за порушення
академічної доброчесності здобувачів
освіти(ч. 6 ст. 42 Закону України «Про
освіту»)***

- **повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);**
- **повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;**
- **відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту);**
- **позбавлення академічної стипендії;**
- **позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.**

Додаткові види академічної відповідальності

- **усне зауваження від викладача або уповноваженого представника адміністрації**
- **попередження про можливість притягнення до академічної відповідальності;**
- **скерування на додаткове навчання з питань академічної доброчесності;**
- **повторне виконання завдання;**
- **зниження оцінки за виконання завдання;**
- **внесення постійного чи тимчасового запису до реєстру порушень академічної доброчесності (цей запис може бути доступний потенційним роботодавцям, закладам вищої освіти при прийомі на навчання або на роботу, а також в інших визначених внутрішніми регуляторними документами випадках);**

- усне чи письмове повідомлення юридичної або фізичної особи, яка здійснює оплату за навчання, про факт порушення;
- виключення з рейтингу претендентів на отримання академічної стипендії або нарахування штрафних балів у такому рейтингу;
- позбавлення почесних звань, нагород, стипендій тощо, присуджених закладом вищої освіти;
- позбавлення права голосу у колегіальних органах управління закладу вищої освіти або обмеження права на участь у роботі таких органів на певний термін;
- позбавлення права брати участь у конкурсах на отримання фінансування наукових досліджень, стипендій, грантів тощо;
- відрахування чи звільнення.

Інструменти підвищення ефективності кодексу академічної етики

- **активно залучати студентів до розробки та впровадження політики й правил академічної доброчесності , а також у навчанні інших студентів, що спонукає студентів брати на себе відповідальність за власну поведінку;**
- **розвішувати мотиваційні цитати з етичного кодексу — окремі етичні норми — у приміщеннях та в аудиторіях закладу освіти;**
- **проводити тижні «академічної доброчесності» (із поясненнями та тлумаченнями поняття, обговоренням кодексів) на початку кожного навчального року для студентів 1-го року навчання ,**
- **повторні інформаційні заходи напередодні екзаменаційних сесій;**
- **включити інформацію про принципи забезпечення академічної доброчесності до програм фахових молодших бакалаврів;**

- **розробити, впроваджувати й оновлювати навчальні курси або модулі з академічної доброчесності для студентів і програм підвищення кваліфікації викладачів;**
- **проводити за участі ініціативних груп студентів та викладачів популяризаційні та роз'яснювальні зустрічі зі студентами, аби пояснити місію та функції кодексу етики;**
- **включати коротку інформацію про неприпустимість плагіату і можливі санкції за нього до методичних матеріалів з навчальних дисциплін;**
- **створити окремий розділ на веб-сайті ЗВО із матеріалами про академічну доброчесність, етичним кодексом, джерелами, контактами осіб, до яких можна звернутися у разі виникнення питань, публікацією рішень етичної комісії (із дотриманням анонімності).**

Дякую за увагу!

**Бажаю творчих успіхів та
дотримуватись етики академічної
добročесності!**

